

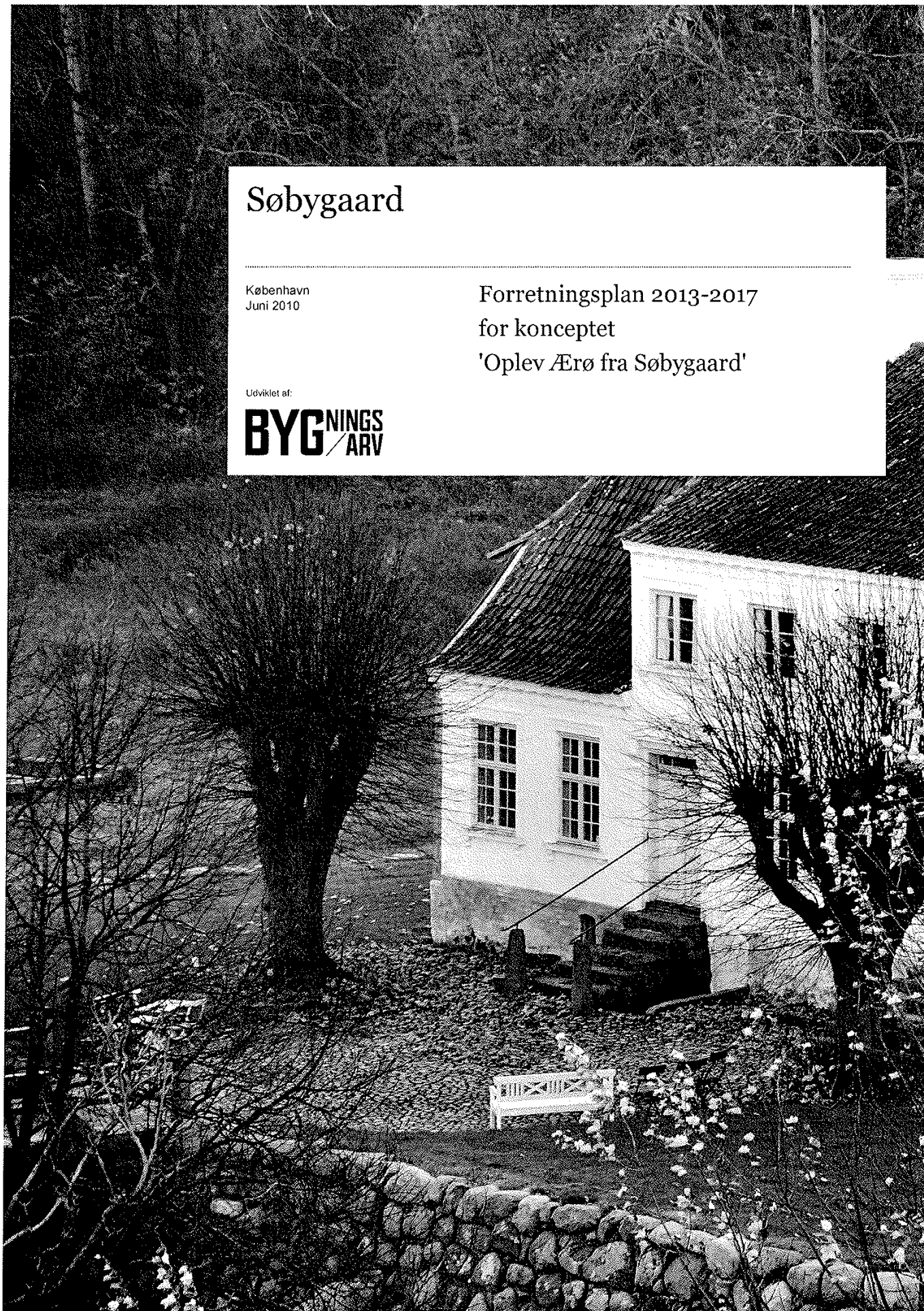
Søbygaard

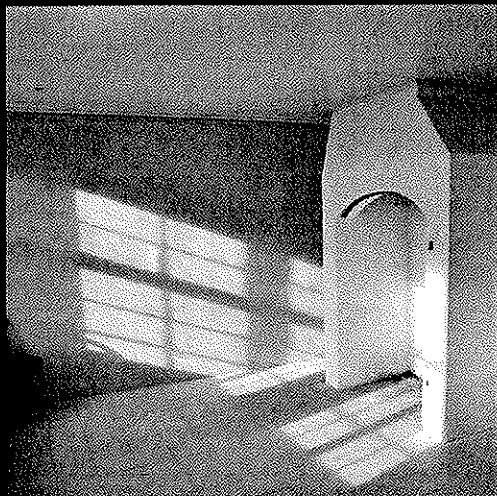
København
Juni 2010

Forretningsplan 2013-2017
for konceptet
'Oplev Ærø fra Søbygaard'

Udviklet af:

BYGNINGS
ARV

BYGNINGS ARV

*Vi aktiverer by- og bygningsarv til gavn
for borgere, samfund og erhvervsliv*

ANALYSE · PROJEKTER · FORMIDLING

Dansk Bygningsarv A/S
Borgergade 111 · DK-1500 · København K
T (+45) 55 55 99 10
E info@bygningсарv.dk
W bygningсарv.dk

Intro

Denne forretningsplan for Søbygaard er udarbejdet af Dansk Bygningsarv.

Planen beskriver de sidste ca. 20 års arbejde med at redde Søbygaard fra totalt forfald og forretningsidéen for den fremtidige drift af det fredede og restaurerede gårdanlæg. Derudover vurderes rammerne for at realisere idéen: marked, organisation og driftsøkonomi.

Indhold

Vurdering	6
1. Indledning	7
2. Resumé	9
3. Baggrund	11
3.1 Søbygaard – en kulturhistorisk perle	11
3.2 Søbygaards anvendelse i dag	12
4. Restaurering fra 1992 til i dag	14
4.1 Slottet	16
4.2 Avlsgården	18
4.3 Stensætninger og vindebro	22
4.4 Resterende bygnings- og anlægsarbejder	23
5. Idégrundlag og forretningskoncept	26
5.1 Vision og mission for Søbygaard	26
5.2 'Oplev Ærø' – Det kommende koncept for Søbygaard	27
5.3 Styrker, muligheder og svagheder ved forretningskonceptet	30
6. Markedsvurdering	33
6.1 Turister og feriegæster på Ærø	34
6.2 Fastboende som potentiale for udvikling af Søbygaard	38
7. Organisation	41
7.1 Personalebehov	42
8. Driftsøkonomi	45
8.1 Udviklingen i besøgstal og omsætning på Søbygaard	46
8.2 Søbygaards driftsbudget 2013-2017	48
8.3 Resterende bygnings- og anlægsarbejder	50
8.4 Budget for Oplev Ærø-konceptet	51
9. Tre risikoområder	52
9.1 Organisationen	52
9.2 Besøgende	53
9.3 Økonomien	53
10. Bilag	54

Vurdering

Det er Dansk Bygningsarvs vurdering, at konceptet 'Oplev Ærø' som forretningsplanen bygger på er godt.

Det er det fordi det rammer såvel turisternes som fastboendes behov for oplevelser og samlingssteder, og fordi den sammensatte organisation rummer bedre muligheder for fundraising til den fremtidige drift end hver enkelt af parterne kunne skabe alene.

Konceptet rummer dog også udfordringer, hvoraf de mest håndgribelige er, at den fremtidige drift af Søbygaard er afhængig af, at der årligt tilføres ca. 1,4 mio. kr. til drift samt yderligere investeringer på ca. 22-27 mio. kr. til resterende bygningsarbejder og udvikling af nye aktiviteter.

1. Indledning

Søbygaard fungerer allerede i dag som en mindre turistattraktion, især baseret på frivillige kræfter. Men efterhånden som de igangværende restaureringsarbejder nærmer sig deres afslutning, bliver det mere og mere påtrængende at få skabt en bæredygtig drift og driftsorganisation.

Ærø Museum og Den selvejende Institution Søbygaard har i fællesskab med Naturturisme, I/S, Foreningen Søbygaards Venner, Ærø Kommune, Ærø Natur og Energiskole samt Foreningen Ærø Energi- og Miljøkontor udviklet konceptet 'Oplev Ærø fra Søbygaard' for Søbygaards fremtidige drift.

Den selvejende Institution Søbygaard ønsker med nærværende forretningsplan at belyse, hvordan driften af Søbygaards bygninger og anlæg vil forme sig i fremtiden, hvis konceptet 'Oplev Ærø fra Søbygaard' realiseres.

Den centrale aktør i det scenarie, forretningsplanen tager udgangspunkt i, er Ærø Museum, der vil stå for udvikling, planlægning og drift af de fleste aktiviteter på Søbygaard. Andre vigtige aktører, der vil være involveret i udvikling og gennemførelse af aktiviteter på Søbygaard er den selvejende institution Søbygaard, foreningen Søbygaards Venner, Naturturisme I/S, Ærø Natur- og Miljøskole samt Ærø Kommune.

Det er Ærø Museums vurdering, at konceptet 'Oplev Ærø fra Søbygaard' kan være realiseret i 2013. Forretningsplanen belyser de første 5 års drift efter realisering af konceptet, dvs. perioden 2013-2017.

Forretningsplanen beskriver visioner, mål, midler og nødvendige ressourcer for driften af Søbygaard i fremtiden. Forretningsplanen synliggør også det omfattende restaureringsarbejde på stedet, der skaber rammerne for de fremtidige aktiviteter. Endvidere behandler forretningsplanen den fremtidige organisering og økonomi.

Forretningsplanen baserer sig på studier af allerede udviklede idékataloger og strategier for udviklingen af Søbygaard: Helhedsplan for Søbygaard, 'Oplev Ærø fra Søbygaard – oplevelser, viden og aktiviteter' samt kataloget 'Søbygaards Fremtid'. Derudover har konsulentteamet haft møder med Søbygaards bestyrelse og interviewet udvalgte nøglepersoner fra Ærø.

Analysen af driftsøkonomi er udarbejdet på grundlag af vurderinger af bygninger og anlægs vedligeholdelsesbehov, de lokale aktørers erfaring med driften samt konsulentteamets vurdering af markedspotentialet.

På baggrund af den tilvejebragte viden samt Dansk Bygningsarvs vurderinger og interessenternes vurdering, er der dermed skabt en række forudsætninger, som denne forretningsplan bygger på, og løbende skal vurderes ud fra.

Det har ikke været en del af udarbejdelsen af nærværende forretningsplan at vurdere, hvornår konceptet 'Oplev Ærø fra Søbygaard' kan være realiseret, at videreudvikle konceptet, opstille alternative koncepter eller foreslå væsentlige ændringer til det. Vurderingen af driftssituationen 2013-2017 baserer sig med andre ord på det detaljeringsniveau som konceptet pt. er udviklet til af parterne bag Søbygaard.

Forretningsplanen indledes med en gennemgang af baggrunden for Søbygaards situation i dag samt Søbygaards restaurering fra 1992 til i dag. Derefter præsenteres visionen og det forretningskoncept 'Oplev Ærø fra Søbygaard' som forretningsplanen behandler i de efterfølgende afsnit om markedsvurdering, organisation og driftsøkonomi. Til slut i forretningsplanen præsenteres tre risikoområder, der bør være særligt fokus på i såvel planlægningen som implementeringen og driften af Oplev Ærø-konceptet.

2. Resumé

Visionen for Søbygaard er, at stedet skal være et centralt tilbud for ærøboere, turister og gæster som aktivitets- og formidlingscenter med sammenhæng til den omgivende natur og forbindelsestråde til andre interessante steder og aktiviteter på Ærø.

Missionen for Søbygaard er, at stedet skal virke til gavn for almenvellet ved:

- At sikre, at aktiviteterne på Søbygaard styrker stedets fortsatte bevaring
- At gøre Søbygaard til et samlingspunkt for historiefremstilling
- At gøre Søbygaard til et samlingspunkt for naturformidling
- At gøre Søbygaard til centrum for formidlingen af Ærøes særpræg
- At aktivere Søbygaard for ærøboerne som centrum for kulturelle og folkelige aktiviteter

Den Selvejende Institution Søbygaard, der ejer Søbygaard, vil sammen med Ærø Museum, støtteforeningen Søbygaards Venner og Ærø Kommune realisere visionen og missionen for Søbygaard ved at gøre Ærø Museum til en central lejer, der selv og i samarbejde med andre, skal bruge og aktivere Søbygaards mange potentialer som samlingspunkt for kunst og kultur og som centrum for formidlingen af Ærøes kulturhistorie.

Det fremtidige koncept for Søbygaards aktiviteter får overskriften 'Oplev Ærø'.

Det er Dansk Bygningsarvs vurdering, at 'Oplev Ærø' er et godt koncept, dels fordi det rammer såvel turisternes som fastboendes behov for oplevelser og samlingssteder, dels fordi den sammensatte organisation rummer bedre muligheder for fundraising til den fremtidige drift end hver enkelt af parterne kunne skabe alene.

Konceptet rummer dog også udfordringer, hvoraf de mest håndgribelige er, at driften af Søbygaard er afhængig af, at der udover den økonomi stedets aktiviteter selv genererer efter realiseringen af konceptet 'Oplev Ærø', årligt skal tilføres ca. 1,4 mio. kr.

Hovedrapport

Forretningsplan for Søbygaard

3. Baggrund

Søbygaard er beliggende på Ærø og har en historie, der kan føres tilbage til begyndelsen af 1100-tallet. Søbygaard er et af Danmarks mest værdifulde, kulturhistoriske mindesmærker, og restaureringen af Søbygaard er mønsterværdigt gennemført.

I tæt samarbejde med Planstyrelsen blev Søbygaard i 1992 købt af Den selvejende institution Søbygaard efter at have været i privat eje. Efterfølgende – i perioden fra 1992 til i dag – er der udført restaureringsarbejder på Søbygaard.

Formålet for Den selvejende institution Søbygaard er at søge Søbygaard og omliggende arealer bevaret, fredet og restaureret til gavn for almenheden og til gavn for historisk og arkæologisk forskning. Det er dette formål den selvejende institution i samarbejde med bl.a. Ærø kommune, Ærø Museum og Søbygaards Venner ønsker omsat til konkrete aktiviteter, der kan foregå på stedet, og som kan sikre Søbygaards bevarelse.

Søbygaards er i sin helhed kulturhistorisk vigtig. De kulturhistoriske værdier knytter sig dog særligt til avlsgården og kælderen under slottet, der er meget uspoleret i de oprindelige hovedtræk, samt til Søbygaards oprindelige ejer, hertug Hans den Yngre, der danner forbindelsesleddet mellem den nuværende kongeslægt og den oldenborgske, som uddøde i 1863 med Frederik 7.

Nedenfor beskrives kortfattet stedets historie, bygningerne og det arbejde, der er lagt i at redde Søbygaard, og som skal danne ramme for de kommende aktiviteter på Søbygaard.

3.1 SØBYGAARD – EN KULTURHISTORISK PERLE

Det nuværende Søbygaard er bygget i 1580 som jagtslot af hertug Hans den yngre, men anlægget og stedets betydning kan spores tilbage til 1100-tallet.

Hovedbygningen og ladegården er opført på to selvstændige borgbanker forbundet med hinanden af en vindebro.

I perioden fra 1580-1729 var Søbygaard i Hans den Yngres og hans efterkommeres besiddelse. Fra midten af 1700-tallet stod den danske konge Frederik V som hertug af hele Ærø, og i 1771-72 blev Søbygaard som den sidste af hovedgårdene på Ærø udstykket. I 1847 var der knap 50 ejendomme på Søbygaards jorder, men kun 4-5 af dem var i gårdstørrelse – resten var små husmandsbrug. Vandet blev lukket ud af voldgraven i 1770'erne for at kunne dyrke jorden.

I perioden 1729 til midt i det 20. århundrede var Søbygaard gennem ægteskab, arv og salg til familiemedlemmer ejet af en række personer, der var amtsfuldmægtige, kirkeinspektører og bønder, deres ægtefæller og efterkommere.

I 1991 blev 'slottet' overtaget af Den Selvejende Institution Søbygaard, og avlsbygningerne købte den nystiftede institution af Knudsen-slægten i 1994. Hele Søbygaard-anlægget var da i stærkt forfald.¹

Ud over Søbygaard rummer området voldanlægget Søby Volde, som sandsynligvis blev etableret af kong Niels (1104-1134) som værn mod fremmede angreb.

Mellem Søbyvolde og bunden af Vitsø Nor er der ved udgravninger i 1978 og 2004 fundet spor af en middelalderlig bebyggelse som viser, at der i 1100-tallet var en landingsplads med handel og håndværkere på stedet. 1788 blev fjordarmen som et af de tidligste landvindingsprojekter, omdannet til strandsø ved at bygge på videre på strandvolden, som var den naturlige dæmning mod Lillebælt. I dag er Vitsø Nor naturgenoprettet, hvilket har forøget landskabskvaliteterne og udsigten omkring Søbygaard.

Nord for Søbygaard, ved siden af Søby Volde, ligger Vester Mølle, som er en hollandsk vindmølle, opført i 1824 som erstatning for 2 ældre stubmøller.

3.2

SØBYGAARDS ANVENDELSE I DAG

Søbygaard har siden 2004 været brugt som ramme om museumsaktiviteter, koncerter, udstillinger o.l. Disse aktiviteter er primært blevet arrangeret og gennemført af Ærø Museum og Søbygaards Venner. Andre brugere tæller fx Ærø Festspil samt private og virksomheder, der lejer lokaler.

I 2010 tiltrak aktiviteterne ca. 8.300 betalende gæster. Listen over aktiviteterne i 2010, der er gennemgået i bilag 2, viser sammen med opgørelsen af besøgstal i afsnit 6, at sæsonen

¹ Man kan læse mere om Søbygaards historie på <http://www.soebygaard-info.dk>

for Søbygaard strækker sig fra marts til sidst i oktober og at højsæsonen går fra juni til august.

Aktiviteterne på Søbygaard gennem de seneste år har skabt et grundlæggende kendskab til Søbygaard som udflugtsmål og attraktion blandt både fastboende og turister, som kan udbygges i de kommende år med det formål at skabe den bedst mulige driftsøkonomi på stedet, samtidig med at stedets kulturhistoriske værdier sikres og tilgængeliggøres for almenheden.

4. Restaurering fra 1992 til i dag

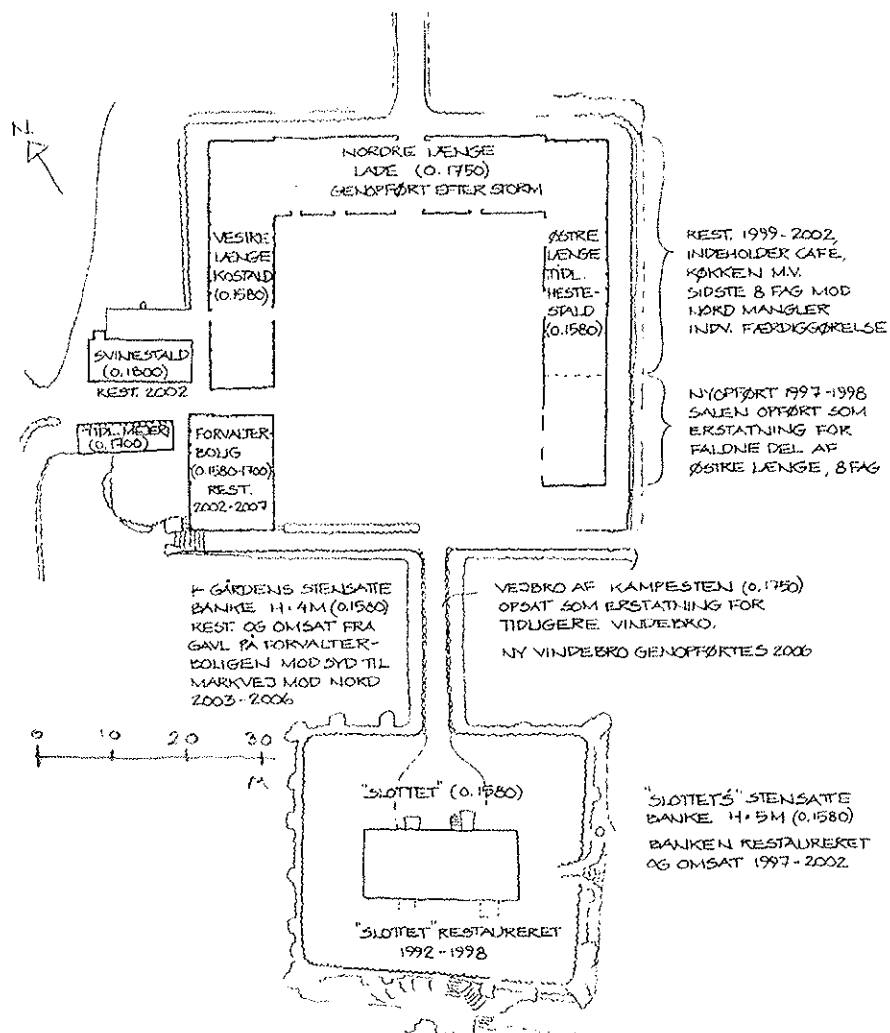
I løbet af perioden fra 1991 til 1994 erhvervede Den Selvejende Institution Søbygaard det stærkt forfaldne Søbygaard med det formål at søge Søbygaard og omliggende arealer bevaret, fredet og restaureret til gavn for almenheden og til gavn for historisk og arkæologisk forskning. Økonomisk var dette en enorm opgave, og derfor har restaureringen indtil videre strakt sig over ca. 20 år og der mangler fortsat mindre restaureringsopgaver.

Alle bygningerne, stensætningerne og de tilstødende arealer er fredede. Arealerne omkring er af kommunen klassificeret som rekreative naturområder med offentlig adgang.

De enkelte etaper af restaureringen har kun kunnet gennemføres med velvilligt samarbejde og støtte fra en lang række offentlige instanser og private fonde gennem årene. Samlet set er der indtil nu brugt ca. 50 mio. kr. på restaureringen af Søbygaard.

Viljen til støtte fra mange forskellige bidragsydere skal ses i lyset af en bred opfattelse af Søbygaard som en af de væsentlige, historisk værdifulde gårde i Danmark. Dette skyldes dels at hele anlægget - især avlsgården og kælderens under slottet - er så uspoleret i sine oprindelige hovedtræk, dels at Søbygaards oprindelige ejer, hertug Hans den Yngre, danner forbindelsesleddet mellem den nuværende kongeslægt og den oldenborgske, som uddøde i 1863 med Frederik 7.

Restaureringsarbejdet er gennemført i samarbejde mellem og med støtte fra Planstyrelsen, Skov- og Naturstyrelsen, Kulturarvsstyrelsen, Nationalmuseet, Fyns Amt, A.P. Møller og hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til Almene Formål, Augustinusfonden, Dronning Margrethes Fond, Minister Erna Hamiltons Legat for Videnskab og Kunst, Lokale og Anlægsfonden, Arbejdsmarkedets Feriefond, EU, Søby Værfts Fond og støtteforeningen Søbygaardens Venner, Ærø Kommune, Den selvejende institution Søbygaard og Ærø Museum, samt eksterne konsulenter og håndværkere.

Oversigt over bygningers restaurering. Siden oversigtens udarbejdelse er også vestre og nordre længe restaureret.

Nedenfor beskrives det restaureringsarbejde, der rent fysisk har reddet Søbygaard, og som skal danne ramme for de kommende aktiviteter på Søbygaard.

4.1

SLOTTET

Slottet, dvs. hovedbygningen på Søbygaard, var det første, der blev restaureret (fra 1992 til 1998).

Slottet før restaureringen

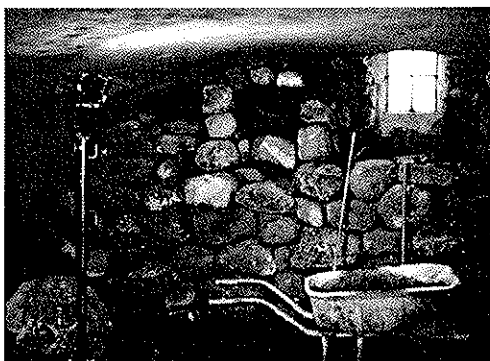

Slottet efter restaureringen

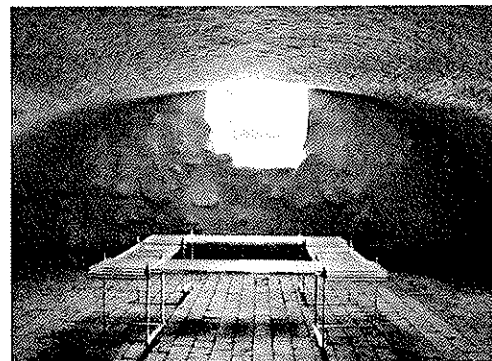
Bygningen har en kompliceret historie - blandt andet har den tidligere været i to fulde etager. Men også mange andre ændringer gennem tiden har kunnet genfindes under restaureringsarbejdet.

KÆLDEREN

Kælderen i slottet er historisk enestående, idet den stort set er uforandret fra Hertug Hans' tid. Men slottets placering på den høje, stensatte banke - der selv var meget nedbrudt - havde medført en udskridning, som ville have katastrofale konsekvenser for hele bygningen, hvis ikke der blev grebet radikalt ind.

Kælder under restaureringen

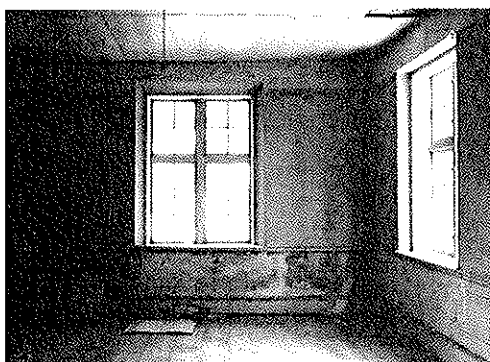
Kælder efter restaureringen

Ingeniøren Søren Abrahamsen fra Århus udtænkte en konstruktion, der kunne fastholde hvælvene i deres nuværende position. En overliggende betonkappe - mellem hvælv og stueetagens gulv - blev tilføjet; vel at mærke uden overhovedet at gribe ind i selve

kælderen. Herved kunne også nogle nyere - forstyrrende og konstruktivt tvivlsomme - murede piller i kælderen fjernes

STUER OG LOFT

Efter sikringen af kælderen blev de øvre etager restaureret på en måde så der er skabt sammenhæng mellem bygningens ydre og indre fremtoning.

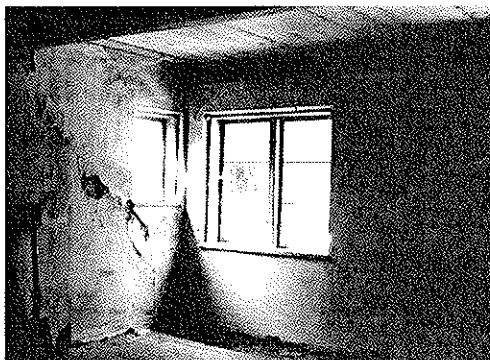

Rum i st. før restaurering

Rum i st. efter restaurering

Hvor det kunne lade sig gøre, er alt fra vinduer til dørindfatninger sat i stand. Andre steder har det været nødvendigt at supplere med nye dele - udført som kopier - for at skabe en så fuldendt fremtræden af slottet som muligt.

Rum på 1. sal før restaurering

Rum på 1. sal efter restaurering

NYE MULIGHEDER I SLOTTET

Bygningens restaurering er udført ud fra en helhedsbetragtning, der er så tæt på historien som muligt og derudover i høj grad bevarer og genskaber bygningens 'sjæl'. Men en restaurering kan heller ikke ske uden skelen til den fremtidige brug.

Også på slottet er der blevet taget hensyn til bygningens fremtidige brug som museum. Der er tænkt over mulighederne, og det har givet sig udslag i indretningen, således at rummene kan danne rammen om skiftende og faste udstillinger af kunst og kulturarv i bred forstand.

4.2

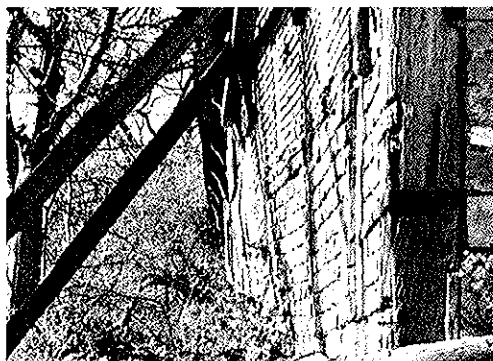
AVLSGÅRDEN

ØSTRE LÆNGE (RESTAURERET 1999-2002)

Østre længe var den mest forfaldne på købstidspunktet. Faktisk var hele den søndre ende faldet sammen. Hele længen er genskabt og restaureret.

Den sammenstyrtede søndre ende - hvis oprindelige udseende ikke kunne genfindes i detaljer - blev opført som en uopdelt 'sal'. Den er uden skillevægge og med stakladespær, der tillader, at rummet er ført til kip. Den indgår i sammenhængen, men alligevel adskiller den sig klart som en nyopført del. Salen på 125 m², der fungerer som samlings- og festrøm samt til udstillinger og koncerter har dermed vist sig af stor betydning for den daglige brug af Søbygaard.

Den nordre endes indretning er planlagt fuldført i forbindelse med gennemførelsen af helhedsplanen for restaureringen af den resterende del af Søbygaards bygninger og anlæg.

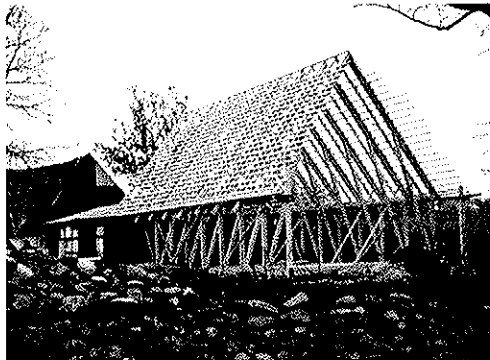

Østre længe før restaureringen

Østre længe efter restaureringen

Den midterste del er indrettet med køkken, café, toiletter og depotrum, og her har man i nogen grad måttet prioritere den praktiske indretning. Alligevel er bygningens samlede udtryk bevaret, så den indgår naturligt i den samlede avlsgård. Overalt er både bindingsværk og tagværk repareret efter traditionelle håndværksmæssige metoder.

Salen i østre længe under opbygning

Salen i østre længe efter opbygning

FORVALTERBOLIGEN (RESTAURERET 2002-2007)

Forvalterboligen ligger i den søndre ende af avlsgårdens vestlænge. Den er et godt eksempel på den restaureringsmetode, der er praktiseret overalt på Søbygaard. Bindingsværket er fx trods dets generelt ringe stand, genbrugt i videst mulig omfang. Selv hvor kun mindre dele har været intakte, er de samlet til nye dele med traditionelle tømmerensamlinger.

Dette gælder også for bygningens meget store tagværk, der nu atter er delvist skjult, men som ikke desto mindre har været underlagt de samme høje krav til udførelsen. Hele bygningens snit kan opleves i den nordlige ende, hvor man kommer ind fra vognporten.

Huset er, som den eneste del af avlsgården, teglhængt. Det har på et tidligere tidspunkt haft stråtag, men den periode, der generelt har dannet ramme for restaureringen, hænger sammen med tegltaget.

Forvalterboligen før restaurering

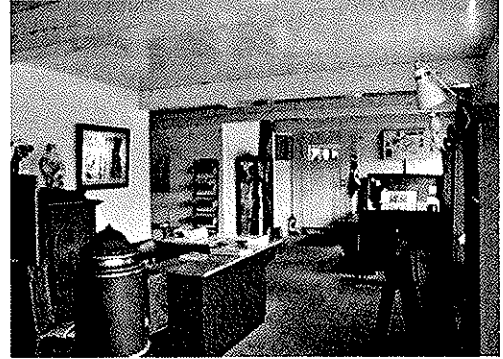
Forvalterbolig efter restaurering

Det kan i nordgavlen endnu anes, at huset tidligere har været en del smallere og dermed også haft et lavere tag, svarende til de øvrige bygninger i avlsgårdens 3-længede bygningsanlæg. I det nuværende kontor ses bevarede rester af vægbemalinger. Under det

nye trægulv ses under en gulvlem det gamle pigstengulv. I dag danner forvalterboligen ramme om ankomsten til Søbygaard med kontorer, depoter og billet- og varesalg samt udgangspunkt for aktiviteterne 'Kys frøen'.

Billet- og varesalg under restaurering

Billet- og varesalg efter restaurering

NORDRE OG VESTRE LÆNGE (RESTAURERET 2009 – 2011)

Planerne for restaureringen og nyindretningen af disse to længer har udgjort en af de væsentlige dele af arbejdet med en helhedsplan for færdiggørelsen af Søbygaard og dens omgivende areal.

Nordre og vestre længe før restaureringen

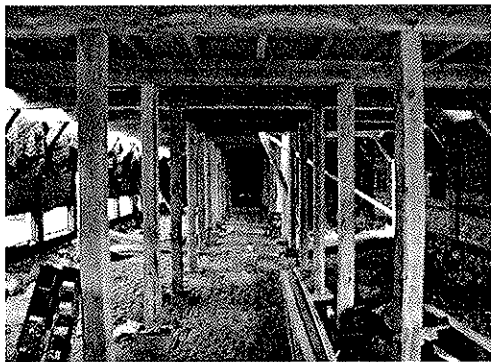
Nordre og vestre længe under restaurering

Den murede nordlænge (der har været afstivet i flere etaper for at hindre, at den skulle vælte under det langstrakte, samlede arbejde) måtte nedtages, for derefter at blive genopført med sit nuværende udtryk. Tidligere var den, som de øvrige længer, opført med bindingsværksfacader, men der er ingen klare spor efter det daværende udseende. Både vest- og nordlængen indrettes til udstillingsbrug i Ærø Museums regi.

I vestlængen opbygges en etageadskillelsen mod loftsrummet således at loftsrummet kan udnyttes som udstillingsareal. Den sydligste del af længen indrettes til toiletter og depoter; kun denne del vil blive isoleret og beklædt indvendig.

Vestlængen opdeles i en kold og en varm zone, idet den indre, varme del (i stueplan) er adskilt fra ydervæggene med glasvægge. Glasvæggene tillader, at rummet fortsat kan opleves i sammenhæng, og indersiden af ydervæggene - der som før er kalkede på såvel tavl som bindingsværk - vil kunne ses næsten uforstyrret - også fra den varme, primære udstillingsdel. Afstanden mellem glasvæggene og ydervæggene vil være 70-80 cm, og vil tillade rengøring, men vil ikke være åben for publikum.

Alle de øvrige dele af vestre og nordre længe vil forblive uisolerede, så facaderne og de øvrige konstruktioner kan bevares synlige indefra.

Vestre længe, hvor der skal indrettes udstillingsarealer.

Nordre længe, der kan bruges til udstillinger eller arrangementer.

Nordlængen vil fremover fremstå uopdelt med et samlet rum ført til kip, så det imponerende tagværk kan stå synligt. Midt i længen er den adskilt omkring den åbne vognport og ydervæggene med glasvægge.

På nuværende tidspunkt er arbejdet med nordre længe færdiggjort og arbejdet med vestre længe pågår. Den udvendige færdiggørelse blev afsluttet ultimo 2010. Indvendig færdiggørelse forventes ultimo 2011.

SVINESTALD (RESTAURERET 2002)

Langs nordsiden af indkørslen til Søbygaard ligger den lille svinestald, der er restaureret og indrettet til varmecentral samt værksted og folkerum i forbindelse med restaureringsarbejderne. Værkstedsfaciliteterne kan evt. udbygges, således at de kan bruges aktivt i den fremtidige løbende vedligeholdelse af bygninger og anlæg.

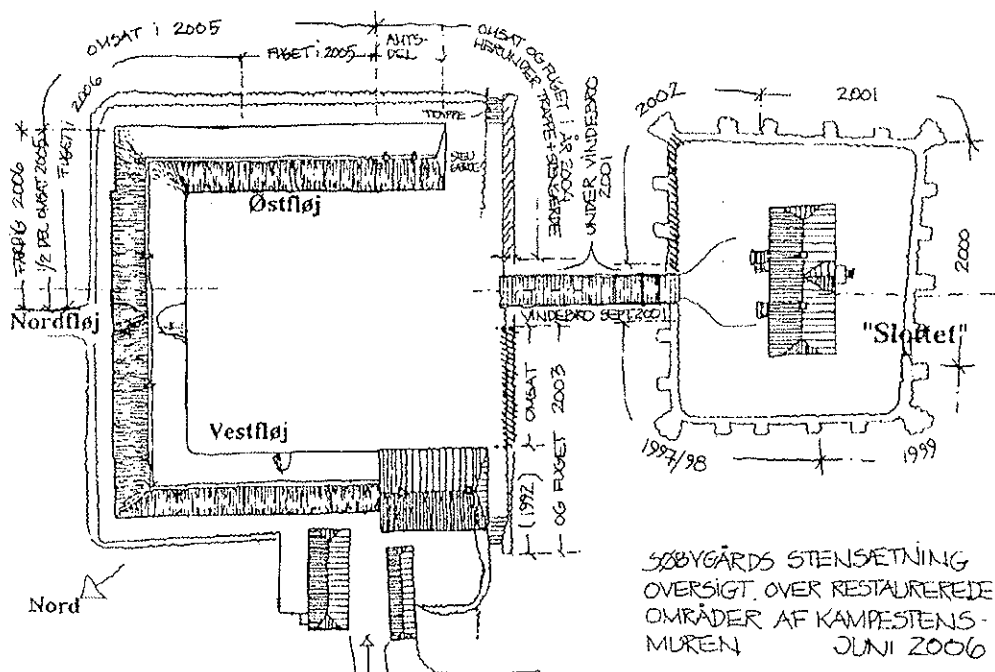
4.3

STENSÆTNINGER OG VINDEBRO

Både 'slottet' og avlsgården er omgivet af stensatte banker, og området omkring har været oversvømmet. Stensætningerne blev restaureret fra 1997-2006.

Den lille bæk, der løber gennem sænkningen øst for anlægget, har været opstemmet, således at der opstod en sø, der kunne fungere som voldgrav rundt om selve 'slottet' og delvis omkring avlsgården. Adgangen til 'slottet' er sket over en vindebro. De murede udløb fra 'slottet' har haft 'hemmeligheder', dvs. toiletter, i lighed med andre slotsanlæg.

Vindebroen var for længst væk og erstattet af en trist dæmning, og både den og de imponerende stensatte banker var i et hurtigt tiltagende forfald - ikke mindst omkring 'slottet'. Mange dele var helt skredet sammen, og der forestod et meget omfattende arbejde med at genskabe stensætningerne.

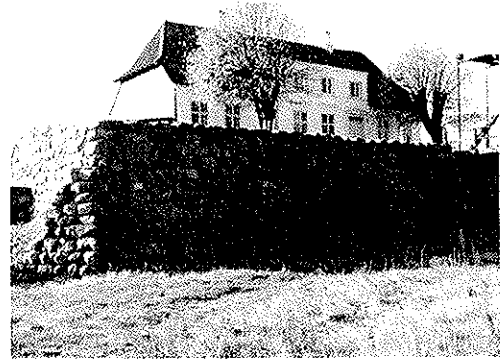

Plan for restaureringen af stensætningen fra 1997-2006

Kravene til restaureringen og genskabelsen af stensætningerne har været store - deraf det omfattende arbejde. De gamle stensætninger er genskabt så historisk korrekt som muligt. Hvor partierne har været nogenlunde intakte, er hver en sten mærket op og nedtaget. Muren er herefter genopbygget efter mærkningen.

Stensætning før restaurering

Stensætning efter restaurering

Bagmuren (der er en stor del af den skjulte konstruktion) er sat i stand, og 'kassen' mellem for- og bagmur er fyldt med skærver lagt i en - nu armeret - mørtel. Visse områder havde endda flere bagmursforløb.

Hvor muren var skredet sammen, blev den genopbygget ud fra erfaringerne fra de mere intakte dele. Arbejdet er vurderet meter for meter, og hver en sten er vendt, til resultatet syntes så rigtigt som muligt. Sluttelig er der omhyggeligt fuget mellem stenene. Til erstatning for dæmningen mellem avlsgården og slottet blev der i 2001 bygget den vindebro, der nu ses mellem 'slottets' og avlsgårdens banke. Søbygaard har oprindeligt haft en sådan vindebro, dog næppe fordi den havde nogen forsvarsmæssig betydning, men mere som en del af det lidt pralende udtryk, som hertug Hans ønskede til sit jagtslot.

Den oprindelige vindebro var ikke kendt i detaljer, men takket være genfundne stolpehuller i voldgraven og referencer til andre vindebroer fra tiden har den kunnet genskabes som den formodes at have set ud.

4.4

RESTERENDE BYGNINGS- OG ANLÆGSARBEJDER

Planen for Søbygaard indeholder som det fremgår af nedenstående skitse en række bygnings- og anlægsarbejder, der endnu ikke er realiseret, og som kort gennemgås her.

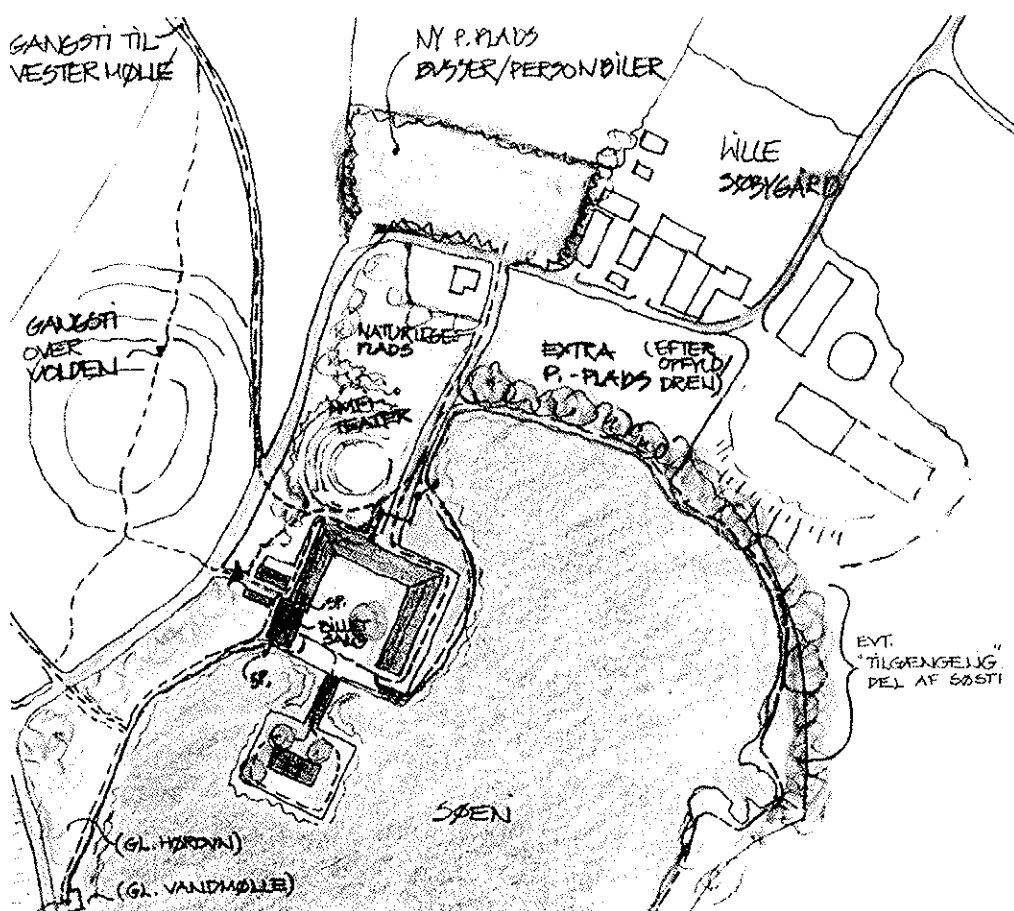
VOLDGRAV OG SØ

Det planlægges at genetablere søen og fylde voldgraven med vand igen.

Reetableringen af søen og voldgraven vil styrke indtrykket af den 'historiske herregård Søbygaard'. Vand i voldgraven vil markant adskille Søbygaard fra andre attraktioner på Ærø, og dermed styrke Søbygaard uden at gå på 'strandhugst' blandt de oplevelser andre attraktioner på øen tilbyder. Hvis søen genetablerses og voldgraven fyldes vil det betyde, at Ærø Festspil, der hidtil er foregået i den tidligere voldgrav skal relokaliseres.

Tidsplan: Genetablering af sø og voldgrav afventer pt. (primo 2011) en vurdering fra det lokale vandværk.

Økonomi: Ukendt

Idéoplæg fra 2006 til fuld reetablering af Søbygaards bygninger og anlæg. Planen er stadig aktuel, men der er ikke på nuværende tidspunkt (primo 2011) søgt midler til realisering af amfiteater, p-pladser, naturlegeplads, stier og etablering af søen.

MEJERI

Det tidligere mejeri ligger over for svinestalden ved indkørslen til Søbygaard og er i stærkt forfald. Der er ikke skaffet midler til restaureringen eller lagt en plan for et sådan arbejde.

Tidsplan: Ukendt

Økonomi: Realdania er ansøgt om et beløb på 4,5 mio. kr. til restaureringen

GÅRDSPLADSEN

Efter afslutningen af de sidste store arbejder på avlsgården vil det være oplagt at give gårdspladsen en bearbejdning, der styrker forbindelsen mellem de forskellige tilbud i avlsgårdens tre længer, forvalterboligen og slottet

Tidsplan: Færdiggøres i 2012

Økonomi: Ukendt

PARKERINGSFACILITETER

Der er behov for, at der inden for en kort tidshorizont foretages en kraftig opgradering af parkeringsforholdene. Konkret er det planen, at dette kan ske nord for Søbygaard. Bedre parkeringsforhold er en vigtig forudsætning for at hæve Søbygaards attraktionsværdi.

Tidsplan: Ukendt

Økonomi: Ukendt

STI RUNDT OM ANLÆGGET

Anlæg af en sti rund langs ydersiden af søen og voldgraven vil betyde, at besøgende kan opleve Søbygaard på afstand. Dermed øges bredden af oplevelsesmuligheder og attraktionsværdien for stedet.

Tidsplan: Færdiggøres i 2012

Økonomi: Ukendt

AMFITEATER-SCENE

Anlæg af en amfiteater-scene umiddelbart nord for nordre længe i avlsgården vil styrke mulighederne for at afholde bl.a. det årlige Ærø Festspil på Søbygaard. Også foredragsaktiviteter vil blive styrket med anlæg af en amfiteater-scene, fx i forbindelse med naturvejledning og historiske vandringer i landskabet.

Tidsplan: Ukendt

Økonomi: Ukendt